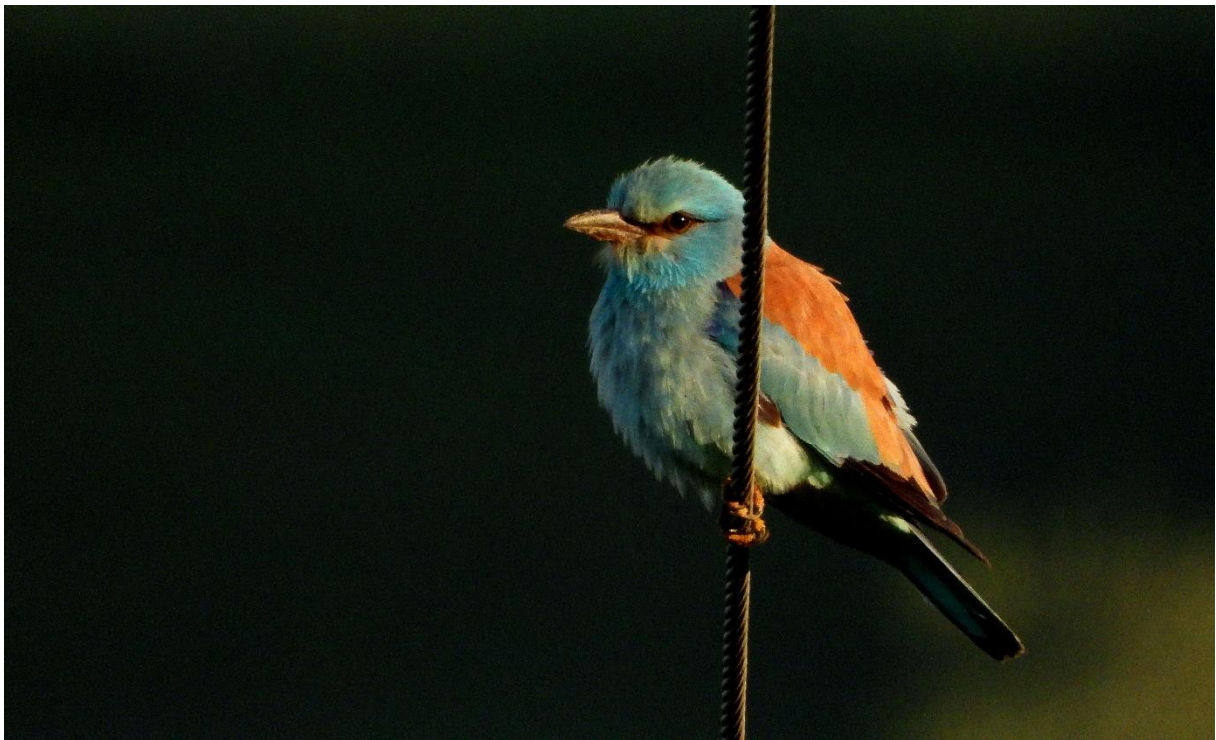

POROČILO
o rezultatih izvedenih popisov
(rastline, živali, glive)
v Kozjanskem regijskem parku

2024

Dušan KLENOVŠEK, koordinator

JZ Kozjanski park, januar 2025

UVOD

V letnem delovnem načrtu (2024) javnega zavoda Kozjanski park se v okviru naloge 1.1. **Spremljanje stanja vrst in habitatov Nature 2000** načrtovalo izvesti:

- Monitoring metuljev (črni apolon, petelinček, sviščev mravljiščar) na izbranih lokacijah, (kazalnik - izveden monitoring metuljev in poročilo);
- Monitoring kvalifikacijskih vrst ptic območja Natura 2000 Kozjansko (veliki skovik, smrdokavra, vijeglavka, pogorelec, rjavi srakoper, črna žolna, pivka), (kazalnik - izveden monitoring ptic in poročilo).

V okviru naloge **1.4 Spremljanje stanja vrst in habitatov** so bile načrtovane naloge:

- Inventarizacija (popisi) rastlinskih in živalskih vrst (kazalnik - izveden popis na 20 – 30 lokacijah);
- Zimski popis vodnih ptic (IWC), (kazalnik – izveden popis);
- Monitoring bobra in vidre, (kazalnik – izveden monitoring).

Podatki, ki jih zajema poročilo so bili s strani popisovalk/cev zabeleženi v Google Excell tabeli, ki vsebuje **1982 podatkov** (največ, **712 o pticah**). Skupaj je naloge izvajalo in podatke prispevalo **16 zaposlenih** (največ 1572 D. Klenovšek), ter **14 prebivalcev območja parka** (največ, 19 jih je prispeval g. **Gabrijel Krofil**). Vsi podatki so javnega značaja in so bili posredovani Nacionalnemu informacijskemu sistemu (Narcis) in Bioportalu.

1765	Bistrica ob Sotli	Bistrica ob Sotli	551073	102132	191,6	Lucija Zorenč	travnik	ptice	<i>Ardea cinerea</i>	šiva čaplja	1	24.11.2024	na tleh v travniku
1769	Bistrica ob Sotli	Polje pri Bistrici	550925	102646	163,7	Lucija Zorenč	rjiva	ptice	<i>Falco tinnunculus</i>	postovka	1	24.11.2024	na tleh v brazdi
1767	Kočje	Podsreda	545410	100775	242	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	stežina
1768	Kočje	Podsreda	545216	101269	250	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	staro bobor išče
1769	Kočje	Kočje	544625	101690	253	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	objedeno drevo
1770	Kočje	Kočje	544213	102297	261	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	objedeno drevo
1771	Kočje	Kočje	544164	102339	262	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	prehod v stoječo vodo
1772	Kočje	Kočje	544089	102505	262	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	dve stežini do koruzne njive
1773	Kočje	Kočje	544058	102648	263	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	objedeno drevo
1774	Kočje	Kočje	543992	102713	264	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	objedena drevesa, stežina
1775	Kočje	Kočje	543844	102851	265	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	drčca
1776	Kočje	Kočje	543670	103209	268	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	drčca
1777	Kočje	Kočje	543652	103341	268	Peter Kunst	ob vodotoku	sesalci	<i>Castor fiber</i>	evropski bobor	1	25.11.2024	objedena drevesa

Tabela 1: del Googlove spletne tabele z vpisanimi podatki

Poročila vseh izvedenih popisov in monitoringov so predstavljena v skupnem poročilu. Poročilo o zimskem popisu vodnih ptic, evropskega bobra in vidre je bilo pripravljeno v januarju 2024, to poročilo ga samo povzema.

METODE

Najbolj obsežen (po številu popisovak/cev in podatkov) je bil **zimski popis vodnih vrst ptic, evropskega bobra in vidre**. Razlog je v zahtevi, da se na vsem območju popisa izvede istočasno. To je bil hkrati edini popis, ki je potekal skupaj s hrvaškimi kolegi (Javna ustanova za upravljanje zaščitanim dijelovima prirode Krapinsko-zagorske županije). Razlog je, ker je potekal na mejni reki Sotli, s katero upravljata tako Slovenija kot Hrvaška.

Največ podatkov je o evropskem bobru, saj se beleži vsak znak prisotnosti bobra (stečine, objedena in podrta drevesa in grmi, rovi, bobrišča in jezovi). Popis se je izvajal tudi izven popisa IWC, predvsem v zimskem času, ko je manj vegetacije in posledično večja preglednost. Čeprav se je hkrati s popisom bobra izvajal tudi popis vidre, ki je prav tako pogosto prisotna vrsta, je podatkov zelo malo, saj je njene sledi (markiranje terena z iztrebki) težje zaznati v okolju.

Popis **kvalifikacijskih vrst metuljev** je bil okrnjen, kljub izvajanju transektnih popisov. Pomanjkanje več usposobljenih popisovalcev in predvsem neugodne vremenske razmere v času prisotnosti odraslih osebkov iskanih vrst sta ključna razloga. Seveda pa veliko prispeva tudi trend zmanjševanja številčnosti žuželk v kmetijski krajini.

foto 2: črni apolon - prejšnja leta pogost na popisnem transektu Zagaj, v 2024 brez opažanj (Dušan K.)

REZULTATI

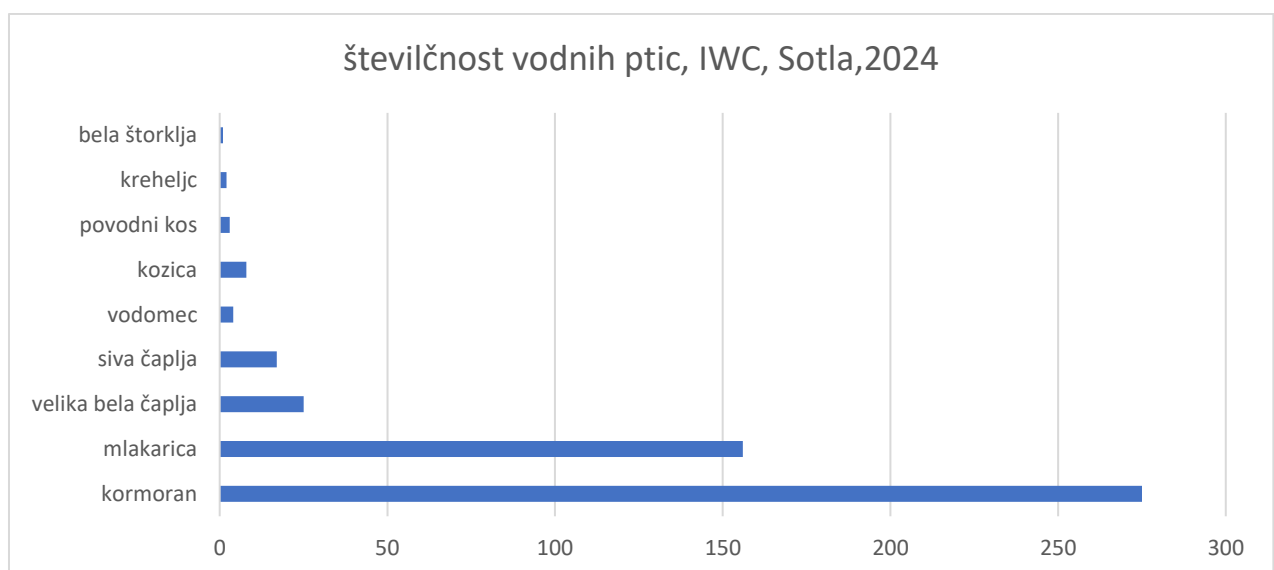
PTICE

V letu 2024 smo zabeležili **712 podatkov o 90 ptičjih vrstah**. V januarju smo v okviru **zimskega štetja vodnih vrst ptic (IWC)**, v Sloveniji ga koordinira DOPPS) popisali celotno območje reke Sotle od vključno območja Vonarja do izliva v Savo. Opazili smo **9 vodnih ptičjih vrst**, med njimi največ kormoranov. Gre za izreden dogodek, saj smo izvajali popis v trenutku preleta velike jate preko območja Vonarja.

foto 3: jata kormoranov, največja do sedaj opažena na Sotli med izvajanjem IWC, odsek STO (Barbara P.)

Pod Podčetrtkom je bila opažena tudi bela štoklja, kar je drugi podatek (prvi iz 2020) o prezimovanju te vrste na območju parka. Zabeležili smo tudi prisotnost 39 drugih ptičjih vrst.

Graf 1: številčnost vodnih vrst ptic ob Sotli (januar 2024)

V **poletnem času** je bil izveden tudi **monitoring velikega skovika (*Otus scops*)**, vendar ne na celotnem območju. Razloga sta dva – nočno izvajanje popisov in le eden popisovalec. Poleg namenskih nočnih terenskih popisov smo podatke pridobili tudi od prebivalcev območja (skupaj 8 različnih virov podatkov). Zabeleženo je bilo 16 lokacij gnezdenja velikega skovika. Med nočnimi popisi velikega skovika je bila zabeležena tudi prisotnost **male uharice (*Asio otus*, 4 podatki)** in **čuka (*Antene noctua*)**. Za slednjega gre za prva podatka (2) o prisotnosti na območju Kozjanskega parka po letu 2020.

foto 4,5: veliki skovik (levo) in čuk (Dušan K.)

Druge vrste ptic, ki so kvalifikacijske vrste za ekološkem območju Nature 2000 Kozjansko smo spremljali le preko naključnih opažanj med splošnimi popisi ali drugimi aktivnostmi na terenu (**črna žolna in rjavi srakoper – 11 podatkov, smrdokavra – 5 podatkov, vijeglavka – 7 podatkov, srednji detel – 4 podatki, pivka – 2 podatka**). Številčnost rjavega srakoperja je bila monitorirana tudi v okviru projekta CarEx (izvajalec, dr. Davorin Tome, NIB), vendar se podatki hranijo v projektnih dokumentih.

Tekom leta smo reševali tudi **poškodovane ptice**. V Azil za prostoživeče živali na Muti je so bile prepeljane **mala uharica, lesna sova in postovka**.

foto 6: mala uharica, Azil Muta (Dušan K.)

Gnezdilna kolonija **čebelarja** (*Merops apiaster*) v peskokopu Župjek na obrobju Bizeljskega je najstarejša neprekinjena lokacija v Sloveniji (od leta 1985, 40 let). Sam peskokop ni več aktiven, koncesija je bila vrnjena. Parcele Sklada kmetijskih zemljišč so bila prenesene v upravljanje JZ Kozjanski park. Tekom leta so se izvajala obsežna revitalizacijska dela na območju zaraščanja opuščenih površin.

foto 7: čebelar z ujeto čebelo v kljunu (Dušan K.)

V letu 2024 je bilo med izvajanjem monitoringa ugotovljeno **gnezdenje 45 parov** čebelarjev. Podatek kaže na stabilno kolonijo, kateri gnezdenje omogoča tudi dovolj možnosti iskanja hrane na območju revitaliziranih površin peskokopa ter na obsoteljskih travnikih.

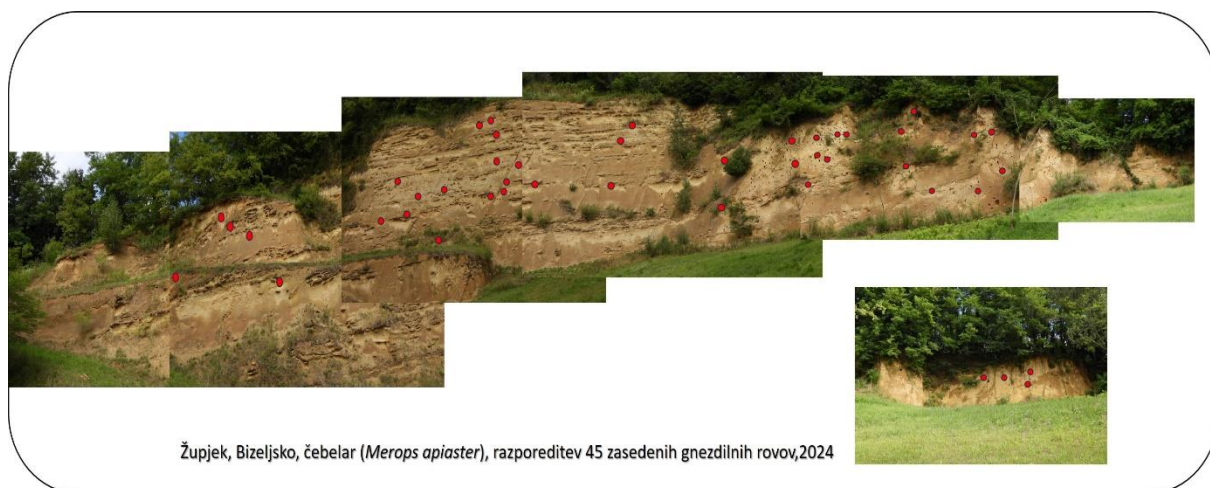

foto 8: lokacije gnezd čebelarjev v gnezdilni steni (Dušan K.)

Med vrstami, ki na območju Kozjanskega parka **prezimujejo** smo opazili **velikega srakoperja, pinože, brinovke, čizke in sive pevke**. V januarju je bilo opaženih **72 kosov**, kar je največ do sedaj. Nezimске razmere so jih odvrnile od tvegane selitve proti jugu.

foto 9: trstni strnad v sestoji navadnega trsta v melioracijskem kanalu Kunšperškega polja (Dušan K.)

Med vrstami, ki se preko območja le **selijo**, sta bili opaženi **žerjavi, travniška cipa, vriskarica, repaljščica, rdečenoga postovka, kupčar, vinski drozg** in presenetljivo **zlatovranka** (foto na naslovnici). Slednja je pred 30 leti še gneznila na območju Obsotelja (Bizeljsko).

foto 10: vriskarica se med selitvijo ustavlja na njivskih in travniških površinah (Dušan K.)

EVROPSKI BOBER (*Castor fiber*)

Prisotnost evropskega bobra smo zabeležili, kjer smo opazili objedeno ali podrto drevo, bobrišče (rov), jez ali stečino. Potrdili smo, da je bober **prisoten na skoraj celotnem vodotoku reke Sotle**. Zaradi žičnate in panelne ograje (ni dostopa na brežino), ki je pogosto še preraščena, je bilo popisovanje oteženo oz. ponekod celo onemogočeno. V jesensko zimskem času smo preverjali tudi njegovo prisotnost na pritoku Bistrici. V povirnem predelu je bil tako opažen **najvišji do sedaj zabeležen jez** na območju parka (200 cm zvišan vodostaj za jezom). Reka Bistrica je na odsekih, ki so za bobra primerni, povsem poseljena. Bober je prisoten tudi na ravninskih odsekih drugih pritokov Sotle. Zaznan nje tudi na območju ribnika ob potoku Dramlja (Vitna vas). Skupaj smo **zabeležili 360 lokacij** z znaki prisotnosti bobra. Z monitoringom bobra se nadaljuje v začetnem delu leta 2025.

foto 11: bobrov jez z dvigom vodne gladine za 200 cm (Bistrica, december 2024, Dušan K.)

foto 12: kupola nad bobriščem in objedeno drevo (soteska Zagaj, december 2024, Dušan K.)

VIDRA (*Lutra lutra*)

Vidra je pretežno nočno aktivna vrsta. Njeno prisotnost ugotavljamo na podlagi opaženih sledi na mivkasti brežini in **njenih iztrebkov (vidreki)**, s katerimi markira markantne točke (skale, večji kamni, brežina pod mostovi) na brežini. Markirni iztrebki, sledi in brlogi na Sotli so zaradi nedostopnosti do vodotoka (ograje vzdolž skoraj celotne brežine) težje zaznavni. Vseeno smo **potrdili njeno prisotnost na Sotli in Bistrici**.

foto 13: vidrek na utrjene brežini pod mostom na Bistrici (Dušan K.)

Končno poročilo vseslovenskega monitoringa v letih 2023 i 2024 (Vzpostavitev in izvajanje monitoringa populacije vidre v sezonah 2022/23 in 2023/24, Lutra) ugotavlja, da je **stanje** ohranitvenega habitata vidre na območju Natura 2000 območja Sotla s pritoki **dobro** in podaja oceno, da **tu živi 15 (min) do 22 (max) vider**.

METULJI

Vsa opažanja metuljev so dnevna, saj nočnih opazovanj metuljev nismo izvajali. V optimalnem času smo izvajali tudi popise kvalifikacijskih vrst (črni apolon, petelinček, sviščev mravljiščar). Večina podatkov (**139, 70 vrst**) izvira iz splošnih popisov habitatov. V poročilu večinoma niso zajeti podatki o metuljih, ki so bili opaženi v okviru izvajanja projektov.

Do letos pogostega **črnega apolona** (*Parnassius mnemosyne*) na trasi v Zagaju sploh nismo zaznali, pa tudi število **petelinčkov** (*Zerynthia polyxena*, 3 osebkov) je bila najmanjše do sedaj. Na dveh lokacijah smo zaznali jajčeca **sviščevega mravljiščarja** (*Phengaris alcon*) na plodečem navskrižnolistnem svišču (314, 1).

foto 14.,15.: jajčeca sviščevega mravljiščarja na navskrižnolistnem svišču (Dušan K.)

Tudi dnevna opažanja vsako poletje zelo številnega **črtastega medvedka** (*Euplagia quadripunctaria*) je bila še leto prej nepredstavljivo redka. Na cvetoči navadni konjski grivi smo do letos opažali preko dneva na desetine osebkov. Na sestojih ob gozdnih prometnicah je bilo tudi po več kot 50 osebkov. Letos je bila opažena samo ena lokacija z 10 primerki te vrste. Po mnenju strokovnjaka (Stanislav Gomboc) je to verjetno posledica zelo neugodnih razmer v času razvoja njegovih gosenic.

GLIVE

Na izbranih področjih Kozjanskega parka so v okviru mikološkega srečanja dr. Dušana Vrščaja, Antona Polerja in dr. Alojza Boha, v organizaciji Mikološke zveze Slovenije, med 7. in 10. novembrom 2024 analizirali nadzemne glivne združbe travniških in gozdnih površin. Glive so uporabili kot odzivne bioindikatorje. Opravljali so naslednje raziskave gliv:

- popisi trošnjakov višjih gliv,
- raziskava biodiverzitete travniških gliv.

Glive so se že v preteklih raziskavah pokazale kot učinkovit bioindikator za ohranjanje travniških površin. Bioindikacijski potencial gliv za ocenitev stanja travniškega ekosistema so uporabljali na lokaciji Vetrnik, raziskovali pa so tudi gozdne ekosisteme na lokacijah Gradišče in Podsreda. Na teh izbranih lokacijah so popisovali trošnjake višjih gliv. Iz Kozjanskega parka se je mikologom pridružila Ema Jevšnik. Poročilo (Poročilo raziskave gliv v okviru Mikološkega srečanja dr. Dušana Vrščaja, Antona Polerja in dr. Alojza Boha, 07. - 10.11.2024,) je pripravil Slavko Šerod.

foto 16, 17: Nabiranje gob (Mikološka zveza)

foto 18, 19: določevanje vrst (Mikološka zveza)

Med redkimi vrstami gliv, ki so jih določili, so prepoznali **9 vrst gliv iz Rdečega seznama** Ur. I. RS, št. 42/2010), **20 zavarovanih vrst gliv** iz Začasnega rdečega seznama ogroženih vrst gliv Evrope (Ing, 1993) in **16 vrst iz seznama mednarodne zveze za varstvo narave** (International Union for Conservation of Nature - IUCN).

foto 20 - 23: bioindikatorsko pomembne vrste gliv suhih travnikov na Vetniku (Mikološka zveza)

Bioindikacijski potencial gliv za ocenitev stanja travniških površin mikologi že vrsto let ugotavljajo v okviru mikološkega srečanja, v organizaciji Mikološke zveze Slovenije, na izbranih področjih Kozjanskega parka. Lokacije so izbirali na osnovi obstoječih najdb vlažnic in drugih vrst iz preteklih mikoloških srečanj v Kozjanskem parku. Pri tokratnem srečanju so ob pomoči Eme Jevšnik nabirali glive tudi v izbranem gozdu na območju Kozjanskega parka.

Glede na izkustveno tabelo, pridobljeno na osnovi dobre prakse evropskih mikologov, je opaziti, da ima rastišče vlažnic na lokaciji Veternik veliko diverzitetu. Iz tokratne evaluacije travniških površin izhaja, da so **našli 10 različnih vrst vlažnic in 3 različne vrste tratnic**. Zato upravičeno sklepajo, da ima **lokacija Veternik ohranitveno vrednost nacionalnega pomena**. Mikologi predlagajo, da se v tej smeri začnejo ustrezne aktivnosti.

V letu 2011, ko je bil termin raziskovanja vlažnic in drugih travniških vrst gliv izbran optimalno, je mikologom uspelo določiti 22 različnih vrst vlažnic in tratnic. Zato je tudi **v prihodnje za mikološko srečanje smiselno izbrati termin pozno v jeseni** in s tem potencialno povečati možnosti za opaženo večjo diverzitetu travniških vrst gliv. V prihodnje bi kazalo raziskovanje razširiti še na druge travniške površine, kot tudi gozdne površine znotraj Kozjanskega parka.

RASTLINE

V poročilo niso zajeti popisi rastlin, ki so potekali v okviru projektov. Podatki izhajajo iz popisov na suhih negnojenih travnikih (Vetrnik, Jošt), mozaične kmetijske krajine (Kunšperško polje) sadovnjakih (kolekcijski sadovnjak), na trasi križevega pota (Podsreda) in lokacije gnezdišča čebelarja (Župjek). Skupaj pridobljenih 414 podatkov o dvokaličnicah in 46 o enokaličnicah.

Vsakoletni popis **navadnega kosmatinca** (*Pulsatilla nigricans*) na treh lokacijah (Križe, sv. Jošt pri Ravnem Logu, travnik pod Oslico) je dal presenetljive rezultate. V pomladnem času (april) manjše število cvetočih primerkov (Križe 117 cvetočih primerkov), v jesenskem času pa presenetljivo cvetenje (Križe – kar 30 osebkov). Stanje habitata na vseh treh lokacijah ostaja ugodno.

foto 16: plodeči poganjki navadnega kosmatinca (Križe, 19.09.2024, Dušan K.)

Med **orhidejami** smo zabeležili naslednje vrste:

- zavita škrbica (*Spiranthes spiralis*, 2 podatka),
- navadna kukavica (*Anacamptis morio*, 2),
- jajčastolistni muhovnik (*Listera ovata*, 1),
- piramidasti pilovec (*Anacamptis pyramidalis*, 3),
- blede naglavka (*Cephalanthera damasonium*, 1),
- rjava gnezdoznica (*Neottia nidus-avis*, 1),
- čebeljeliko mačje uho (*Ophrys apifera*, 3),
- dvolistni vimenjak (*Platanthera bifolia*, 1).

Veliko več podatkov (število vrst in lokacij) je bilo zabeleženo v izvajanju popisov v projektu CarEx.

HRASTOVA ČIPKARKA (*Corythucha arcuata*)

Tujerodna vrsta mrežaste stenice, ki izvira iz Severne Amerike. V Evropi so jo prvič našli v letu 2000, v Sloveniji pa 2016. Telo odraslih je kvadrataste oblike z dolžino 3 mm in širino 1 mm. Odrasli so aktivni v več generacijah. Odrasli prezimijo v razpokah lubja in podobnih zavarovanih delih svojega gostitelja. Prehranjuje se na listih hrastov (sesanje iz listnih žil), najdemo pa jo tudi na kostanjih, javorih, jablanah in šipkih. V letu 2024 je prišlo do izredno velike namnožitve vrste – več 10.000 osebkov na posamezno drevo. Posledično so že v sredini poletja vse krošnje hrastovih dreves spremenile obarvanje iz zelene v okrasto rjavo. Zato je bila močno zmanjšana produkcija hrane v listih (fotosinteza) in posledično slabši prirastek lesa.

foto 17: spremenjena barva krošenj hrastov sredi poletja (Dušan K.)

foto 18: odrasle hrastove čipkarke na spodnji strani hrastovega lista (Dušan K.)

Prisotna po celotnem območju parka od obsoteljske ravnice do vrhov Orlice in Bohorja.

BUKOV RILČKAR SKAKAČ (*Orchestes fagi*)

Dolžina telesa pri odraslih hroščkih je 2 do 2,8 mm. Odrasli priletijo na bukove liste aprila in jih luknjičasto izjedajo. Samica odlaga jajčeca v glavno listno žilo. V vsako luknjico izleže po eno jajčece. Ličinka najprej naredi 1 cm dolg rov v listni žili. Nato naredi vijugast rov ob stranski žili. Ko se razvije v 3. stopnjo, izje celoten parenhim oslabelega dela lista. Zabubi se v začetku junija. Konec junija se izleže in izleti hrošč. Od junija do jeseni hrošči zrelostno žrejo - luknjičasto izjedajo liste in listne peclje. Odrasli in ličinke se prehranjujejo pretežno na bukvah, lahko pa tudi na slivah, hruškah, kostanjih, lesnikah in jablanah.

foto 19: prehranjevanje odraslih osebkov ob osrednji žili lista (Dušan K.)

V letu 2024 je bila opažena izredna velika namnožitev bukovih rilčkarjev skakačev. Krošnje komaj ozelenelih bukev so počrnele zaradi sušenja najbolj poškodovanih listov. V poletju so se hrošči preselili tudi na druge drevesne in grmovne vrste.

foto 20: bukovilčkarji skakači na socvetju navadnega kostanja (Dušan K.)